

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

หน่วยที่ 5 บทความ สารคดี

หน่วยที่ 5 บทความ สารคดี

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2547

จัดทำโดย

อาจารย์ภาทิพ ศรีสุทธี

อาจารย์ 3 ระดับ 8

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนสุราษฎร์ธานี

ปีการศึกษา 2547

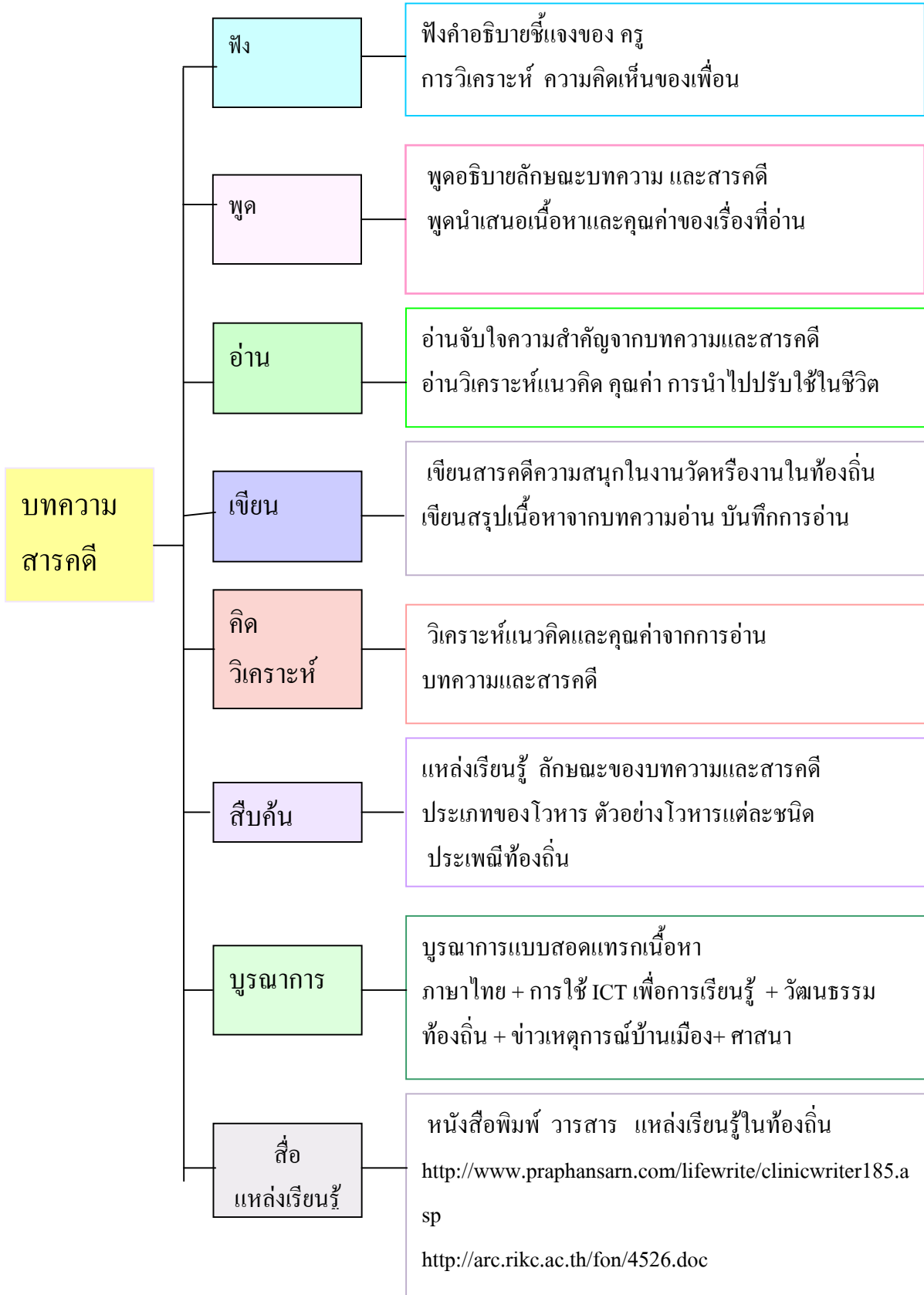
<http://www.st.ac.th/bhatips>

bhatips@hotmail.com

แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ท031101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2547

หน่วยที่ 5 บทความ สารคดี เวลา 5 ชั่วโมง

แผนผังความคิดในการจัดกระบวนการเรียนการสอน

แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ท03110 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2547
หน่วยที่ 5 บทความสารคดี 10 ชั่วโมง แผนที่ 1 รูปแบบสารคดี บทความ เวลา 2 ชั่วโมง

1. สาระสำคัญ

บทความและสารคดี เป็นงานเขียนที่ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ประสบการณ์ คำสอน โดยใช้โวหารต่าง ๆ เช่น บรรยายโวหาร พรรณาโวหาร เทศนาโวหาร สาธกโวหาร และอุปมาโวหาร เมื่อนักเรียนได้เรียนรู้ในหน่วยนี้นักเรียนจะได้รู้จักรูปแบบและองค์ประกอบของบทความและสารคดี เข้าใจและเห็นตัวอย่างการใช้สำนวนโวหารในการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ หรือประสบการณ์ ทำให้นักเรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานการเขียนตามตัวอย่างในระดับพื้นฐานได้

2. ผลการเรียนรู้

สามารถสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบงานเขียนประเภทสารคดี ลักษณะของสำนวนโวหารแต่ละประเภท อ่าน คล่องแคล่ว รวดเร็วถูกต้องตามอักขรวิธี สามารถสรุปใจความสำคัญ ติความ อธิบายความ แสดงความคิดเชิงวิเคราะห์ ประเมินค่า จากเรื่องที่อ่าน เขียนเล่าประสบการณ์เชิงสารคดี การท่องเที่ยว รักการอ่านและการเขียน

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

- 2.1 รู้และเข้าใจรูปแบบงานเขียนประเภทสารคดี
- 2.2 สามารถแบ่งวรรคตอนอ่านออกเสียง งานเขียนประเภทสารคดีได้ คล่องแคล่ว รวดเร็วถูกต้องตามอักขรวิธี
- 2.3 สามารถสรุปใจความสำคัญ ติความ อธิบายความ แสดงความคิดเชิงวิเคราะห์ ประเมินค่า จากเรื่องที่อ่าน
- 2.4 รู้และเข้าใจความหมาย ลักษณะของสำนวนโวหารแต่ละประเภท
- 2.5 สามารถสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับลักษณะของสำนวนโวหารแต่ละประเภท

3. สาระสำคัญของการเรียนรู้

- 3.1 ลักษณะและรูปแบบของบทความและสารคดี
- 3.2 โวหารในการเขียนบทความ และสารคดี
- 3.3 ตัวอย่างบทความและสารคดี
- 3.4 การอ่านจับใจความสำคัญ
- 3.5 การย่อความสรุปความ ลำดับความ

4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

คาบที่ 1 กิจกรรมสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้

- 4.1 นักเรียนยืนเป็นวงกลม ในห้องเรียน

4.2 เมื่อครูกำหนด ประเด็นเกี่ยวกับท้องถิ่นขึ้นมา ให้นักเรียนเชื่อมโยงความรู้ไปถึงสิ่งนั้น เช่นเมื่อครูบอกว่าขนมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ให้นักเรียนบอกชื่อขนมมาคนละ 1 ชนิด โดยครูชี้ให้นักเรียนให้ตอบไปตามลำดับ โดยจะหมุนเปลี่ยนคนเริ่มต้นไปทุกประเด็น ประเด็นที่ครูนำมาใช้เพื่อให้นักเรียนคิด และบอกแสดงความรู้เรื่องราวในท้องถิ่นประกอบด้วย

- 1) ขนมในท้องถิ่น
- 2) อาหารในท้องถิ่น
- 3) ร้านอาหารที่อร่อยในท้องถิ่น
- 4) สถานที่ท่องเที่ยว
- 5) บุคคลสำคัญสำคัญ
- 6) ประเพณีวัฒนธรรม
- 7) งานเทศกาล
- 8) วัด
- 9) สถานที่ราชการ
- 10.)ถนนสำคัญ
- 11.)ภาษาถิ่น

4.3 ครูแจ้งผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง จุดประสงค์ในการเรียนรู้ให้นักเรียนได้รับทราบ

4.4 ครูตรวจสอบความรู้พื้นฐานเรื่องงานเขียนประเภท สารคดี และ ตำนวนโวหาร ของนักเรียนโดย

- 1) นักเรียนบอกความหมาย ลักษณะรูปแบบของสารคดี และสำนวนโวหาร ตามความความรู้ความเข้าใจของ นักเรียน
- 2) ครูสังเกต/ ประเมินและให้ความรู้ที่ถูกต้อง โดยยกตัวอย่างสารคดีจากสิ่งตีพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ และสื่อมัลติมีเดีย อธิบายและยกตัวอย่างสำนวนโวหารอันประกอบด้วย บรรยายโวหาร พรรณาโวหาร เทศนาโวหาร สาธกโวหาร และอุปมาอุปไมยโวหาร
- 3) นักเรียนอ่านตัวอย่างโวหารชนิดต่าง ๆ จากใบความรู้

คาบที่ 2 เรียนรู้เนื้อหาเรื่องความสุขในวัดเบญจมบพิตร

4.5 นักเรียนอ่านประวัติผู้แต่งและที่มาของเรื่อง

4.6 นักเรียนสังเกตสำนวนภาษาที่ใช้ในการเขียน การลำดับเนื้อหา

4.7 นักเรียนอ่านจับใจความสำคัญ โดยมีครูใช้คำถามนำและพยามกระตุ้นให้นักเรียนคิด หาคำตอบ

ในประเด็น เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ผู้เกี่ยวข้องการละเล่นของเด็ก มหรสพ สภาพของหนุ่มสาว บุคคลที่ได้รับผลประโยชน์จากการจัดงาน เช่น

- 1) งานที่กล่าวถึง คืองาน อะไร มีจุดมุ่งหมายในการจัดอย่างไร
- 2) ลักษณะงานจัดอย่างไร
- 3) บุคคลที่กล่าวถึงในเนื้อเรื่องคือใคร

- 4) เหตุการณ์ใดที่ทำให้ผู้เขียนตื่นเต้นและมีความภาคภูมิใจ
- 5) ใครได้ผลประโยชน์จากการจัดร้านครั้งนี้บ้าง
- 6) คำศัพท์ต่อไปนี้หมายความว่าอย่างไร เเบญจมาภิตร ส่งจิตกลับไปตรวจค้น สุดแต่ใคร
มีกำลังจะทำได้ คลุมถุงชน ไม่เป็นไปไรเวต นักเรียนนอก ทำบุญตามเสด็จใน
การพระราชกุศล

4.8 กรุณอบหมายให้นักเรียนไปอ่านบทความเรื่องเมื่อคุณตาคุณยายยังเด็ก ชีวิตประวัติพระยาพิชัยดาบ
หัก หรือเรื่องอื่น ๆ 每人ละ 1 เรื่อง พร้อมเขียนบันทึกการอ่านลงสมุด

5. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

รายการ	ผ่าน	ไม่ผ่าน	หมายเหตุ
ความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา ระเบียบวินัย			
ความซื่อสัตย์และมารยาทในการเรียนรู้			
ความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และทำกิจกรรม			
รักและเห็นคุณค่าของการอ่าน			
สรุป			

6. การวัดผลประเมินผล

ประเมินผลโดยการสังเกต การตอบคำถาม การร่วมกิจกรรม

7. สื่อ/แหล่งเรียนรู้

- 7.1 สารคดีเรื่องความสนุกในวัดเบญจมบพิตร
- 7.2 ข่าวสารสิ่งดีพิมพ์
- 7.3 <http://www.praphansarn.com/lifewrite/clinicwriter185.asp>
- 7.4 <http://arc.rikc.ac.th/fon/4526.doc> เข้าถึงข้อมูลวันที่ 11 สิงหาคม 2547

8 กิจกรรมเสนอแนะ

.....

.....

.....

9 บันทึกหลังสอน

.....

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ท03110 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2547
หน่วยที่ 5 บทความสารคดี 10 ชั่วโมง แผนที่ 2 ติดตามนักอ่านรับสารสื่อความคิด เวลา 4 ชั่วโมง

1. สาระสำคัญ

บทความและสารคดี เป็นงานเขียนที่ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ประสบการณ์ คำสอน โดยใช้โวหารต่าง ๆ เช่น บรรยายโวหาร พรรณาโวหาร เทศนาโวหาร สาธกโวหาร และอุปมาโวหาร เมื่อนักเรียนได้เรียนรู้ในหน่วยนี้นักเรียนจะได้รู้จักรูปแบบและองค์ประกอบของบทความและสารคดี เข้าใจและเห็นตัวอย่างการใช้สำนวนโวหารในการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ หรือประสบการณ์ ทำให้นักเรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานการเขียนตามตัวอย่างในระดับพื้นฐานได้

2. ผลการเรียนรู้

สามารถสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบงานเขียนประเภทสารคดี ลักษณะของสำนวนโวหารแต่ละประเภท อ่าน คล่องแคล่ว รวดเร็วถูกต้องตามอักขรวิธี สามารถสรุปใจความสำคัญ ตีความ อธิบายความ แสดงความคิดเชิงวิเคราะห์ ประเมินค่า จากเรื่องที่อ่าน เขียนเล่าประสบการณ์เชิงสารคดี การท่องเที่ยว รักการอ่านและการเขียน

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

- 2.1 สามารถสรุปใจความสำคัญ ตีความ อธิบายความ แสดงความคิดเชิงวิเคราะห์ ประเมินค่า จากเรื่องที่อ่าน
- 2.2 รู้และเข้าใจความหมาย ลักษณะของสำนวนโวหารแต่ละประเภท

3. สาระสำคัญของการเรียนรู้

- 3.1 การอ่านจับใจความสำคัญ
- 3.2 การย่อความสรุปความ ลำดับความ
- 3.3 การพูดวิเคราะห์เปรียบเทียบ

4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

คาบที่ 1 วิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพสังคมในสมัยนั้น กับสภาพสังคมปัจจุบันของนักเรียน

- 4.1 นักเรียนจัดโต๊ะแบบพูดอภิปรายกลุ่มใหญ่
- 4.2 ครูเชื่อมโยงความรู้เดิมของนักเรียนจากการสารคดีเรื่องความสนุกในวัดเบญจมบพิตร เรื่องสำนวนโวหารในการเขียนและ งานที่มอบหมายให้อ่านมาล่วงหน้า
- 4.3 นักเรียน แสดงความคิดเห็น วิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพสังคมในสมัยที่ปรากฏในเรื่องความสนุกในวัดเบญจมบพิตร สภาพสังคมเมื่อคุณตาคุณยายยังเด็ก กับสภาพปัจจุบันว่า
 - 1.1 เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร อะไร
 - 1.2 อะไรที่ทำให้เกิดการแตกต่าง
 - 1.3 สภาพสังคมในสมัยใดดีกว่ากัน เพราะเหตุใด

- 1.4 สภาพสังคมลักษณะใดที่นักเรียนอยากให้เกิดอยู่ หรืออยากให้เกิดเปลี่ยนแปลง
- 4.4 นักเรียนส่งตัวแทน หรือออกมาพูดสนับสนุนร่วมกัน ที่ละกลุ่ม
- 4.5 นักเรียนสรุปผลจากการฟังว่า กลุ่มใดมีความคิดเห็นแปลกแยกจากกลุ่มอื่น กลุ่มใดวิเคราะห์ได้ สมบูรณ์ที่สุด

คาบที่ 2-3 ทบทวนความรู้เดิม เรื่องสารคดี และเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้

- 4.6 นักเรียนเชื่อมโยงความรู้เดิมจากการอ่านสารคดีเรื่องความสนุกในวัดเบญจมบพิตร เพื่อทบทวน รูปแบบสารคดี
- 4.7 ครูสนทนากับนักเรียนเรื่องบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ของไทย ที่มีชื่อเสียงในแต่ละจังหวัด โดยขอให้นักเรียนอาสาเล่าประวัติย่อ ๆ ของบุคคลที่นักเรียนรู้จัก
- 4.8 นักเรียนร่วมกันคิดวิเคราะห์ว่า การบันทึกประวัติบุคคลสำคัญมีความสำคัญอย่างไร
- 4.9 นักเรียนบอกความแตกต่างของ ชีวิตประวัติ กับ อัตชีวประวัติ ครูให้ความรู้ที่ถูกต้อง
- 4.10 ครูขอให้นักเรียนอาสาออกมาเล่าประวัติพระยาพิชัยดาบหักจากที่ได้ไปอ่านมาแล้ววงหน้า ครูสนทนากับนักเรียนถึงคำศัพท์ที่มีในเนื้อหาว่าหมายถึงสิ่งใด เช่น แกงเหาะ มวยวัด
- 4.11 กิจกรรมเล่าความตามเนื้อเรื่อง (ฝึกทักษะการจับใจความ ลำดับความ การสรุปความย่อความ)
- 1) นักเรียนยืนไปวงกลม ครูอธิบายวิธีการเล่น กิจกรรมนี้จะเป็นกิจกรรมเล่าเรื่องด้วยปากเปล่าตั้งแต่จ้อยยังเด็ก ถึงจ้อยเป็นพระยาพิชัยมาแสดงความกตัญญูยังบ้านเกิด
 - 2) ครูและนักเรียนจะร่วมกันเล่าความต่อ ๆ กัน คนละ 1 ประโยค จนจบเนื้อเรื่อง โดยเริ่มจาก

ครู : จ้อยเกิดในปลายสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ

นักเรียน 1 : ครอบครัวของจ้อยเป็นชาวนา

นักเรียน 2 : เมื่อจ้อยยังเล็ก.....

ฯลฯ

- 4.12 นักเรียนคนใดลำดับความผิด หรือจำความไม่ได้ ให้อยู่กลางวง จนจบความ ประมอให้กับผู้ที่เล่าได้อย่างต่อเนื่อง
- 4.13 นักเรียนกลับที่นั่ง ครูและนักเรียนร่วมกันทบทวนเนื้อเรื่อง โดยครูเฝ้าใจความขึ้นต้น ใช้คำเชื่อมความ เช่น จากนั้น ต่อมา แล้วจึง เพราะ ให้นักเรียนได้เห็นวิธีการลำดับความ
- 4.14 ครูอธิบายวิธีการสรุปความย่อความ พร้อมรูปแบบการเขียนย่อความ ประเด็นสำคัญที่ใช้ในย่อความ เช่น ใคร ทำอะไร ที่ไหน ผลเป็นอย่างไร สำหรับนักเรียนกลุ่มอ่อน ครูต้องช่วยย่อเรื่องที่ ทำเพื่อให้นักเรียนเข้าใจยิ่งขึ้น
- 4.15 นักเรียนเขียนย่อความเรื่องพระยาพิชัยดาบหักลงสมุด
- 4.16 ครูมอบหมายให้นักเรียนเลขคี่ นำบทความจากหนังสือพิมพ์หรือวารสารมาคนละ 1 ชิ้นและนักเรียนเลขคู่ นำคำสอนของท่านพุทธทาสภิกขุคนละ 1 เรื่อง

คาบที่ 4 วิเคราะห์สารบทความ

- 4.17 ครูเชื่อมโยงความรู้เดิมเรื่องบทความ
- 4.18 นักเรียนอ่านบทความที่นำมาและคำสอนพุทธทาสภิกขุ แล้วออกมานำเสนอบทความของตน
ในประเด็นต่อไปนี้
- 1) เรื่อง จากหนังสือ
 - 2) นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ
 - 3) ประเภทของบทความ
 - 4) คุณค่าที่ได้รับ การนำความรู้ เนื้อหาที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน
- 4.19 นักเรียนช่วยกันโหวตบทความที่น่าสนใจและมีคุณค่าที่สุดว่าเป็นของผู้ใด
- 4.20 นักเรียนร่วมกันบอกเนื้อหาของบทความที่นักเรียนได้รับการฟังเพื่อนว่ามีในเรื่องใดบ้าง
- 4.21 ประโยชน์ที่ได้มีอะไรบ้าง
- 4.22 ครูย้าให้นักเรียนเห็นถึงคุณค่าในการอ่านการฟังสารคดีหรือบทความ และขอให้นักเรียนได้พยายามอ่านหนังสือต่าง ๆ ทุก ๆ วัน

5. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

รายการ	ผ่าน	ไม่ผ่าน	หมายเหตุ
ความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา ระเบียบวินัย			
ความซื่อสัตย์และมารยาทในการเรียนรู้			
ความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และทำกิจกรรม			
รักและเห็นคุณค่าของการอ่าน			
สรุป			

6. การวัดผลประเมินผล

สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ การพูดแสดงความรู้ ความคิด

7. .สื่อ/แหล่งเรียนรู้

- 7.1 สารคดีเรื่องความสนุกในวัดเบญจมบพิตร
- 7.2 สารคดีชีวประวัติพระยาพิชัยดาบหัก
- 7.3 บทความเรื่องเมื่อคุณตาคุณยายยังเด็ก
- 7.4 ข่าวสารสิ่งตีพิมพ์

8 กิจกรรมเสนอแนะ

.....

.....

.....

9 บันทึกหลังสอน

.....

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ท03110 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2547
หน่วยที่ 5 บทความสารคดี 10 ชั่วโมง แผนที่ 3 ลิขิตลายลักษณ์ เวลา 2 ชั่วโมง

1. สาระสำคัญ

บทความและสารคดี เป็นงานเขียนที่ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ประสบการณ์ คำสอน โดยใช้โวหารต่าง ๆ เช่น บรรยายโวหาร พรรณาโวหาร เทศนาโวหาร สาธกโวหาร และอุปมาโวหาร เมื่อนักเรียนได้เรียนรู้ในหน่วยนี้นักเรียนจะได้รู้จักรูปแบบและองค์ประกอบของบทความและสารคดี เข้าใจและเห็นตัวอย่างการใช้สำนวนโวหารในการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ หรือประสบการณ์ ทำให้นักเรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานการเขียนตามตัวอย่างในระดับพื้นฐานได้

2. ผลการเรียนรู้

สามารถสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบงานเขียนประเภทสารคดี ลักษณะของสำนวนโวหารแต่ละประเภท อ่าน คล่องแคล่ว รวดเร็วถูกต้องตามอักขรวิธี สามารถสรุปใจความสำคัญ ดีความ อธิบายความ แสดงความคิดเชิงวิเคราะห์ ประเมินค่า จากเรื่องที่อ่าน เขียนเล่าประสบการณ์เชิงสารคดี การท่องเที่ยว รักการอ่านและการเขียน

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

- 2.1 รู้และเข้าใจรูปแบบงานเขียนประเภทสารคดี
- 2.2 จากเรื่องที่อ่าน
- 2.3 รู้และเข้าใจความหมาย ลักษณะของสำนวนโวหารแต่ละประเภท
- 2.4 สามารถเขียนเล่าประสบการณ์เชิงสารคดีการท่องเที่ยว
- 2.5 เผยแพร่งานเขียนด้วยการพูดเล่า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดนิทรรศการ จัดทำแฟ้มสะสมงาน

3. สาระสำคัญของการเรียนรู้

- 3.1 ลักษณะและรูปแบบของบทความและสารคดี
- 3.2 โวหารในการเขียนบทความ และสารคดี
- 3.3 การเขียนเล่าประสบการณ์

4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

คาบที่ 1-2_ สร้างสรรค์ผลงาน ประสบการณ์ในการเที่ยวงานในท้องถิ่น

- 4.1 นักเรียนทบทวนรูปแบบและวิธีการนำเสนอสารคดี โดยครูใช้คำถามนำ
- 4.2 นักเรียนเขียนสารคดีเล่าประสบการณ์การท่องเที่ยวงานในท้องถิ่น อาจจะเป็นงานในจังหวัด อำเภอ หรือภาคใดก็ได้ ประมาณ 7 - 15 บรรทัด ไม่เกิน 1 หน้ากระดาษ A 4
- 4.3 ครูให้อธิบายให้ความรู้ในการเขียน ในประเด็นต่อไปนี้
- 4.4 การเลือกเรื่อง งานที่จะเล่า

- 4.5 เนื้อหาที่ควรนำเสนอ งานอะไร ที่ไหน รูปแบบของงาน จุดมุ่งหมายในการจัดงาน ผู้ได้รับผลประโยชน์ สิ่งที่นักเรียนประทับใจ
- 4.6 นักเรียนสามารถวาดภาพ หรือตีภาพประกอบได้ (ถ้ามี)
- 4.7 นักเรียนนำผลงานพิมพ์ลงเพิ่มสะสมผลงานออนไลน์ <http://www.st.ac.th/thaidepart/klon/> และ กระดานช่วยกันเขียนเวียนกัน โหวต http://www.st.ac.th/thaidepart/klon_vote/index.php

5. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

รายการ	ผ่าน	ไม่ผ่าน	หมายเหตุ
ความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา ระเบียบวินัย			
ความซื่อสัตย์และมารยาทในการเรียนรู้			
ความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และทำกิจกรรม			
รักท้องถิ่น			
รักและเห็นคุณค่าของการอ่าน			
สรุป			

6. การวัดผลประเมินผล

แบบประเมิน

รายการ	คะแนน	ได้	หมายเหตุ
1. ความสามารถในการเขียน	5		
2. การใช้ภาษา อักษรวิธี	3		
3. ความคิดสร้างสรรค์	2		
รวม			

7. . สื่อ/แหล่งเรียนรู้

7.1 ใบงาน

7.2 ท้องถิ่น

8. กิจกรรมเสนอแนะ

.....

.....

.....

9. บันทึกหลังสอน

.....

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ท03110 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2547
หน่วยที่ 5 บทความสารคดี 10 ชั่วโมง แผนที่ 4 พิกษ์ผลงาน เวลา 2 ชั่วโมง

1. สาระสำคัญ

บทความและสารคดี เป็นงานเขียนที่ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ประสบการณ์ คำสอน โดยใช้โวหารต่าง ๆ เช่น บรรยายโวหาร พรรณาโวหาร เทศนาโวหาร สาธกโวหาร และอุปมาโวหาร เมื่อนักเรียนได้เรียนรู้ในหน่วยนี้นักเรียนจะได้รู้จักรูปแบบและองค์ประกอบของบทความและสารคดี เข้าใจและเห็นตัวอย่างการใช้สำนวนโวหารในการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ หรือประสบการณ์ ทำให้นักเรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานการเขียนตามตัวอย่างในระดับพื้นฐานได้

2. ผลการเรียนรู้

สามารถสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบงานเขียนประเภทสารคดี ลักษณะของสำนวนโวหารแต่ละประเภท อ่าน คล่องแคล่ว รวดเร็วถูกต้องตามอักขรวิธี สามารถสรุปใจความสำคัญ ตีความ อธิบายความ แสดงความคิดเชิงวิเคราะห์ ประเมินค่า จากเรื่องที่อ่าน เขียนเล่าประสบการณ์เชิงสารคดี การท่องเที่ยว รักการอ่านและการเขียน

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

- 2.1 รู้และเข้าใจรูปแบบงานเขียนประเภทสารคดี
- 2.2 สามารถแบ่งวรรคตอนอ่านออกเสียง งานเขียนประเภทสารคดีได้ คล่องแคล่ว รวดเร็วถูกต้องตามอักขรวิธี
- 2.3 สามารถสรุปใจความสำคัญ ตีความ อธิบายความ แสดงความคิดเชิงวิเคราะห์ ประเมินค่า จากเรื่องที่อ่าน
- 2.4 รู้และเข้าใจความหมาย ลักษณะของสำนวนโวหารแต่ละประเภท
- 2.5 สามารถสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับลักษณะของสำนวนโวหารแต่ละประเภท
- 2.6 สามารถเขียนเล่าประสบการณ์เชิงสารคดีการท่องเที่ยว
- 2.8 เผยแพร่งานเขียนด้วยการพูดเล่า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดนิทรรศการ จัดทำแฟ้มสะสมงาน

3. สาระสำคัญของการเรียนรู้

- 3.1 ลักษณะและรูปแบบของบทความและสารคดี
- 3.2 โวหารในการเขียนบทความ และสารคดี
- 3.3 ตัวอย่างบทความและสารคดี
- 3.4 การอ่านจับใจความสำคัญ
- 3.5 การย่อความสรุปความ ลำดับความ
- 3.6 การเขียนเล่าประสบการณ์
- 3.7 การพูดวิเคราะห์เปรียบเทียบ

4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

คาบที่ 1 –2

- 4.1 ครูเชื่อมโยงความรู้เดิมจากการเรียนในคาบที่ผ่านมา อุปสรรคปัญหาในการนำเสนองาน
- 4.2 ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ
- 4.3 ครูสุ่มนักเรียนนำเสนองาน โดยการเล่าเรื่องที่เขียน หน้าชั้น 2- 3 คน
- 4.4 ครูแจ้งผลการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรมของหน่วยการเรียนรู้ว่าใครมีผลงานเด่น หรือนักเรียนคนใดควรปรับปรุงผลงานเพื่อปรับคะแนน
- 4.5 นักเรียนพัฒนาผลงานเพื่อปรับคะแนน
- 4.6 ครูอธิบายให้ความรู้เพื่อสร้างความยั่งยืนในการเรียนรู้อีกครั้งในประเด็นเกี่ยวกับ
 - 1) รูปแบบบทความสารคดี
 - 2) ประเภทของบทความ
 - 3) โวหารต่าง ๆ
 - 4) คุณค่าของการอ่าน
- 4.7 นักเรียนอ่านบทความหรือสารคดีตามความสนใจจากอินเทอร์เน็ต

คาบที่ 2

- 4.8 นักเรียนทำแบบทดสอบออนไลน์เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจ จาก http://www.st.ac.th/thaidepart/test_online/
- 4.9 ครูเก็บคะแนน นักเรียนร่วมกันทบทวนความรู้ที่ได้รับอีกครั้ง โดยออกไปเขียนประเด็นความรู้ที่ได้จากการเรียนเรื่องนี้
- 4.10 ครูมอบหมายนักเรียนให้ทำบันทึกการอ่านส่งครูสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

5. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

รายการ	ผ่าน	ไม่ผ่าน	หมายเหตุ
ความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา ระเบียบวินัย			
ความซื่อสัตย์และมารยาทในการสืบค้น			
ความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และทำกิจกรรม			
รักท้องถิ่น			
รักและเห็นคุณค่าของการอ่าน			
สรุป			

6. การวัดผลประเมินผล

6.1 ประเมินผลความรู้ความเข้าใจจากแบบทดสอบออนไลน์

6.2 ประเมินโดยสังเกตจากการทบทวนความรู้

7. สื่อ/แหล่งเรียนรู้

7.1 สารคดีเรื่องความสนุกในวัดเบญจมบพิตร

7.2 สารคดีชีวประวัติพระยาพิชัยดาบหัก

7.3 บทความเรื่องเมื่อคุณตาคุณยายยังเด็ก

7.4 แบบทดสอบออนไลน์

7.5 แฟ้มสะสมงานออนไลน์

7.6 ข่าวสารสิ่งตีพิมพ์

7.7 <http://www.praphansarn.com/lifewrite/clinicwriter185.asp>

7.8 <http://arc.rikc.ac.th/fon/4526.doc> เข้าถึงข้อมูลวันที่ 11 สิงหาคม 2547

8. กิจกรรมเสนอแนะ

.....

.....

.....

9. บันทึกหลังสอน

.....

.....

.....

ใบความรู้ หน่วยที่ 5 บทความ สารคดี

บทความคือความเรียงประเภทหนึ่ง หรือข้อเขียนร้อยแก้วที่ผู้เขียนเสนอสาระซึ่งเป็นความจริง และความคิดเห็นของผู้เขียนอย่างมีเหตุผล รวมทั้งเสนอแนวทางแก้ไขและข้อคิดอย่างมีหลักการที่ดี

ประเภทของบทความ

- 1.เชิงบทความวิชาการ
- 2.เชิงบทความวิเคราะห์
- 3.เชิงบทความแสดงความคิดเห็น
- 4.เชิงบทความอธิบาย
- 5.เชิงบทความบอกเล่า

องค์ประกอบของบทความ

1. วัตถุประสงค์
2. แนวคิดของเรื่องที่จะเขียน
3. ข้อมูล
4. กลุ่มผู้อ่านหรือผู้ฟัง
5. ศิลปะในการใช้ภาษา

สารคดีหมายถึงงานเขียนที่มีเนื้อหา เป็นจริง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้ ข้อเท็จจริง ตลอดจนความบันเทิง

ประเภทของสารคดี

1. ความเรียง
2. เรื่องเล่า
3. รวบรวม

สำนวนโวหารในการเขียนบทความและสารคดี

- 1) บรรยายโวหาร
- 2) พรรณนาโวหาร
- 3) เทศนาโวหาร
- 4) สาธกโวหาร
- 5) อุปมาโวหาร

1. บรรยายโวหาร คือ โวหารที่ใช้เล่าเรื่อง หรืออธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ตามลำดับเหตุการณ์ การเขียนบรรยายโวหาร จะมุ่งความชัดเจน เขียน ตรงไปตรงมา รวบรวม กล่าวถึงแต่สาระสำคัญไม่จำเป็นต้องมีผลความหรือความปลุกย่อยเสริม ในการเขียนทั่ว ๆ ไปมักใช้บรรยายโวหาร เพราะเหมาะในการติดต่อสื่อสารเนื่อง จากสำนวนประเภทนี้มุ่งสาระเขียนอย่างสั้น ๆ ได้ความชัดเจนงานเขียนที่ควรใช้บรรยายโวหาร ได้แก่ การ

เขียนอธิบายประเภทต่าง ๆ เช่น เขียนรายงานวิทยานิพนธ์ ตำรา บทความ การเขียนเพื่อเล่าเรื่อง เช่น บันทึกจดหมายเหตุ การเขียนเพื่อแสดงความคิดเห็นประเภทบทความเชิงวิจารณ์ ข่าว เป็นต้น

ตัวอย่างบรรยายโวหาร

ผู้ใหญ่นั่งชมรถคอยการมาของมัน อยู่หลังพุ่มชำมะเลียงใบหนาอย่างมันนอกมันใจว่า ในเวลาอีกไม่ช้านัก "มัน" ไม่ว่าอีกาหรือตะกวดจะต้องปรากฏตัวออกมาให้ได้เห็นอย่างแน่นอน

แต่ไม่ว่ามันเป็นตะกวดหรืออีกา ถ้าหากตัวใดตัวหนึ่งโผล่ออกมา หรือมาพร้อมกันหลายตัวก็ตามที่ความต้องการของผู้ใหญ่ฉายในยามนี้ก็คือ สังหารมันด้วยปืนลูกซองตามที่แกล้ง และตามที่แก่ประพฤติปฏิบัติติดต่อกันมาเป็นเวลาหลายปี จนผู้คนทั้งหลายในหมู่บ้านนี้ต่างล้วนมีความเห็นตรงกันว่า แม่ผู้ใหญ่ฉายจะมีที่ท่า วางเฉยกับหมาปล่อยทุกตัว แต่กับอีกาและตะกวดแล้ว ผู้ใหญ่ฉายคือผู้ที่ยื่นหยัดประกาศตนเป็นศัตรูแบบตามล้างตามล่าอย่างมั่นคงเหนือกว่าใคร ๆ ซึ่งสุดท้ายก็ส่งผลทำให้ผู้ใหญ่ฉายให้รับการเลือกตั้งให้เป็นผู้ใหญ่บ้านคนต่อมาด้วยคะแนนเสียงอันท่วมท้น

(อำนาจ เย็นสบาย ๒๕๓๔ : ๒๓ - ๒๔) ที่มา <http://arc.rikc.ac.th/fon/4526.doc>

2. **พรรณนาโวหาร** มีจุดมุ่งหมายในการเขียนต่างจากบรรยายโวหาร คือมุ่งให้ความแจ่มแจ้งละเอียดลออ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ซาบซึ้งเพลิดเพลินไปกับข้อความนั้น การเขียนพรรณนาโวหารจึงยาวกว่าบรรยายโวหารมาก แต่มิใช่การเขียนอย่างเยิ่นเย้อ เพราะพรรณนา-โวหารต้องมุ่งให้ภาพ และอารมณ์ ดังนั้นจึงมักใช้การเล่นคำ เล่นเสียง ใช้ภาพพจน์ แม้เนื้อความที่เขียนจะน้อยแต่เต็มด้วยสำนวนโวหารที่ไพเราะอ่านได้รสชาติ

ตัวอย่างพรรณนาโวหาร

เดือนเพ็ญยามดึกสงัดส่องสาครบริเวณวัดแก้วโพธาราม อันพริบสะพรั่งไปด้วยพฤษภรณ์ให้ดูเยือกเย็น ตรงได้ต้นตะเคียน สูงตระหง่าน ซึ่งโรงหนังตะลุงตั้งอยู่สว่างโพลนด้วยแสงนวลจันทร์ คนดูนับพันออกันอยู่หน้าจอหนัง สายตาทุกคู่จับอยู่ที่ช่องว่างของจอซึ่งถูกแก้เคลปไว้แล้ว ผู้นั่งสง่าอยู่เบื้องตะเกียงเจ้าพายุแสงเจิดจ้า นั้น คือ นายหนังหนุ่มพริ้ง พระอภัย...ธรรมชาติสวยงามสงบบยามนี้เป็นบรรยากาศที่ช่วยเพิ่มรสชวนซาบซึ้งของกลอนสดกล่าวลาวราวนี่ให้เข้มขลังยิ่ง

(กัญญา ศรีจำลอง ๒๕๓๒ : ๖๒) <http://arc.rikc.ac.th/fon/4526.doc>

10. **เทศนาโวหาร** หมายถึง โวหารที่มีจุดหมายแสดงความแจ่มแจ้งเพื่อให้ผู้อ่านคล้อยตามหรืออาจกล่าวได้ว่ามุ่งชักจูงให้ผู้อ่าน คิดเห็นหรือคล้อยตามความคิดเห็นของผู้เขียนเทศนาโวหาร จึงยากกว่าโวหารที่กล่าวมาแล้วทั้ง 2 โวหาร เพราะต้องใช้กลวิธีในการชักจูงใจ

ตัวอย่างเทศนาโวหาร

การอ่อนน้อมถ่อมตน คือความสุขาพอ่อนโยน และอ่อนน้อมเข้าหากัน ไม่เย่อหยิ่งถือดี เป็นจริยธรรมเครื่องประสานสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่นที่สำคัญประการหนึ่ง ผู้รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตนย่อมได้

รับความรัก ความยกย่อง และความร่วมมือจากบุคคลทุกฝ่าย และได้รับความสำเร็จความเจริญมั่นคงในการปฏิบัติงานทุกอย่าง

(พระราชโองการสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ๒๕๔๐ : ๒๒๖)

<http://arc.rikc.ac.th/fon/4526.doc>

4.สาธกโวหาร คือ โวหารที่มุ่งให้ความชัดเจน โดยการยกตัวอย่างเพื่ออธิบายให้แจ่มแจ้งหรือสนับสนุนความคิดเห็นที่เสนอให้หนักแน่น น่าเชื่อถือ สาธกโวหารเป็นโวหารเสริม บรรยายโวหาร พรรณาโวหาร และเทศนาโวหารเช่นการเลือกยกตัวอย่างมีหลักที่ควรเลือกให้เข้ากับเนื้อความ อาจยกตัวอย่างสั้น ๆ

ตัวอย่างสาธกโวหาร

ไม่มีอะไรที่น่าเอา...แต่คนทั่วไปก็ขอยากจะเอาอยู่ เงินทองก็อยากได้ ชื่อเสียงก็อยากได้ อู่ดินหมีก้อยอยากกิน อำนาจยิ่งอยากได้ มากขึ้น ทุกคนอยากเป็นใหญ่เป็นโต เป็นเจ้าแห่งรัฐเซียซึ่งใหญ่ มหาแล้วยังไม่พอ เป็นเจ้าแห่งอเมริกาแล้วก็ไม่พอ ทะเยอทะยานอยากจะเป็นเจ้าโลก อยากเป็นพระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราช ซึ่งโลกทั้งโลกต้องมาสยบอยู่แทบฝ่าพระบาท แต่ก็ยังอวดสำหมีตาแก่คนหนึ่งซึ่งนอนอยู่ข้างถนน มีหลังคา สับปะรังเคลคลุมหัวอยู่พอหลบฝนได้ พระเจ้าอเล็กซานเดอร์เห็นสภาพ สูดอนาถาเช่นนั้นก็สงสาร ตรัสถามว่า

"เจ้าอยากได้อะไร จงขอมา...ข้าจะให้เอ็ง"

"ขออย่างเดียวเท่านั้น ขออย่าได้มายืนบังแสงอาทิตย์ เกล้ากระผมชอบ แสงแดดอ่อน ๆ ยามเช้า" นี่คือคำตอบของตาแก่ผมยาว ร่างกายแสนจะสกปรกที่ทำให้จอมราชัน ผู้พิชิตถึงกับตะลึง

(วิลาศ มณีวัต ๒๕๓๕ : ๑๑๐)

5.อุปมาโวหาร หมายถึง โวหารเปรียบเทียบ โดยยกตัวอย่าง สิ่งที่คล้ายคลึงกันมาเปรียบเพื่อให้เกิดความชัดเจนด้านความหมาย ด้านภาพ และเกิดอารมณ์ ความรู้สึกมากยิ่งขึ้น กล่าวได้ว่าอุปมาโวหาร คือ ภาพพจน์ประเภทอุปมานั้นเอง อุปมาโวหารใช้เป็นโวหารเสริม บรรยายโวหาร พรรณาโวหาร และเทศนาโวหาร เพื่อให้ชัดเจนน่าอ่าน โดยอาจเปรียบเทียบอย่างสั้น ๆ หรือเปรียบเทียบอย่างละเอียดก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอุปมา โวหารนั้นจะนำไปเสริมโวหารประเภทใด

ตัวอย่างอุปมาโวหาร

ชีวิตของเราจะผิดอะไรกับกองเพลิง ชีวิตต้องการพินอยู่ทุกขณะจิตมันทำให้เรามีภาวะที่ว่างไม่ได้ ถ้าจะมีผู้ซึ่งพินจากภาระนี้ได้ และไม่ต้องมาคอยกังวลอยู่อีก ก็เพราะเขาพบพินวิเศษชนิดที่ทำให้ ดวงชีวิต ลูกโป่งอยู่ชั่วนิรันดรได้ โดยไม่ต้องคอยดูแลมันอีกนั่นเอง เขาผู้นั้นยอมพินแล้วซึ่งความหนัก เป็นผู้เบิกบานแล้ว ฟ่องใสแล้ว และ เย็นสบายเหมือนดอกไม้ที่บ้านไม่รู้โรย ส่งกลิ่นหอมอยู่ชั่วนาน เพราะว่าเขาอยู่เหนือความทุกข์แล้วโดยสิ้นเชิง จึงยิ้มแย้มได้เป็นนิตย์ (วิลาศ มณีวัต ๒๕๓๕ : ๔๒)

ที่มาของข้อมูล <http://www.praphansarn.com/lifewrite/clinicwriter185.asp>

<http://arc.rikc.ac.th/fon/4526.doc> เข้าถึงข้อมูลวันที่ 11 สิงหาคม 2547

ใบงานหน่วยที่ 5 บทความสารคดี ประวัติบุคคล : พระยาพิชัยดาบหัก (สำรอง)

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านเรื่องพระยาพิชัยดาบหัก จากหนังสือแบบเรียน แล้วตอบคำถาม แสดงความคิดเห็น และ สืบค้นข้อมูล ในประเด็นต่อไปนี้ (เพื่อความรวดเร็ว นักเรียนสามารถแบ่งความรับผิดชอบในการหาข้อมูล แล้วนำมาแลกเปลี่ยนตกลงใบงานได้ แต่ทุกคนต้องมีหน้าที่รับผิดชอบที่ชัดเจน)

๑. เรื่องพระยาพิชัยดาบหัก เป็นงานเขียนประเภทใด.....

๒. ผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายในการเขียนอย่างไร.....

๓. พระยาพิชัยเดิมคือใคร.....มีฐานะอย่างไร.....

๔. เหตุใดพระยาพิชัยจึงได้ไปเป็นทหารเอกของพระเจ้าตาก.....

๕. พระยาพิชัยมีคุณธรรมใดบ้าง ที่ทำให้ท่านประสบความสำเร็จในชีวิตได้เป็นถึงพระยา

๖. พระยาพิชัยมีคุณสมบัติใดที่ทำให้พระเจ้าตากรับเข้ารับราชการทหารได้

คุณสมบัติดังกล่าวตรงกับที่บิดาของพระยาพิชัยกล่าวไว้หรือไม่.....

๗. นักเรียนสามารถปฏิบัติตามคุณธรรมใดของพระยาพิชัยได้ดีที่สุด.....

ทักษะการสืบค้นข้อมูลและส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

๘. หากนักเรียนต้องการสืบค้นข้อมูลของพระยาพิชัยจากอินเทอร์เน็ต นักเรียนจะสืบค้นจากเว็บไซต์ใด เป็น อันดับแรก

สืบค้นอย่างไร.....

๙. ข้อมูลของพระยาพิชัยดาบหัก มีให้นักเรียนอ่าน หรือดูภาพ ได้จากเว็บไซต์ใดบ้าง

๑๐. สืบค้นสารคดีชีวประวัติ ๓ เรื่องพร้อมบันทึกการอ่านลงสมุด

รู้จักท้องถิ่น

๑๐. ให้นักเรียนบอกชื่อวีรบุรุษในท้องถิ่นของนักเรียนที่สร้างวีรกรรมในด้านความรักชาติ ความเสียสละ

มา ๑ คน

ชื่อ.....

วีรกรรมที่สร้างขึ้นคือ.....